

Vysvetlenie spoločnej poľnohospodárskej politiky

Európska komisia
Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Obsah

1.	Charakteristické znaky európskeho poľnohospodárstva	4
2.	Úloha poľnohospodára	5
3.	História úspešnej zmeny	6
4.	Úspechy, ktorými sa možno pochváliť	8
5.	Kvalita je kľúčom k úspechu	10
6.	Starostlivosť o krajinu	12
7.	Zachovanie dôvery spotrebiteľov v bezpečnosť potravín	13
8.	Pomoc pre vidiecke spoločnosti	14
9.	Nové členské štáty, nové výzvy	15
10.	EÚ – významný svetový obchodník s poľnohospodárskym tovarom	16
11.	Koľko stojí SPP	18
12.	SPP – presadzovanie udržateľného poľnohospodárstva v globálnom životnom prostredí	19

1.

Charakteristické znaky európskeho poľnohospodárstva

Poľnohospodárska pôda a lesy zaberajú veľkú väčšinu nášho územia a zohrávajú kľúčovú úlohu v určovaní zdravia ekonomík, ako aj krajiny vidieka.

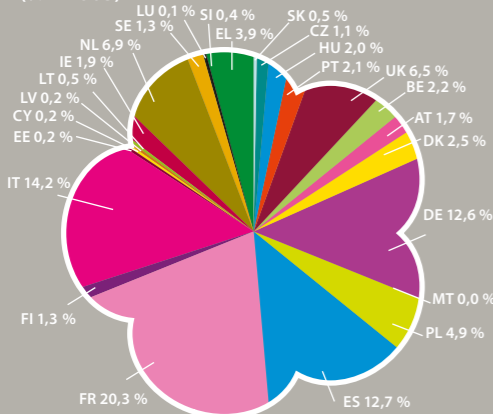
Poľnohospodárstvo ešte vždy predstavuje cenný príspevok k ich udržateľnému hospodárstvu. Poľnohospodári plnia mnoho rôznych funkcií, ktoré siahajú od výroby potravinárskych a nepotravinárskych poľnohospodárskych výrobkov po krajinotvorbu, ochranu prírody a cestovný ruch.

Poľnohospodárstvo možno preto opísať tak, že má mnohopočetné funkcie:

- Európa je dôležitým vývozcom a najväčším svetovým dovozcom potravín, najmä z rozvojových krajín;
- Sektor európskeho poľnohospodárstva využíva bezpečné, čisté a k životnému prostrediu priaznivé metódy poskytujúce kvalitné výrobky, ktoré spĺňajú požiadavky spotrebiteľov;
- Sektor európskeho poľnohospodárstva slúži vidieckym spoločnostiam. Jeho úlohou nie je len vyrábať potraviny, ale tiež zaručiť prežitie vidieka ako miesta, kde sa dá žiť, pracovať a ktoré sa dá navštevovať.

Európsku poľnohospodársku politiku na úrovni EÚ určujú vlády členských štátov a vykonávajú ju členské štáty. Zameriava sa na zabezpečenie príjmov poľnohospodárov a zároveň ich podporuje v tom, aby vyrábali výrobky vysokej kvality, ktoré vyžaduje trh, a nabáda ich, aby hľadali nové možnosti rozvoja, ako sú napríklad obnoviteľné zdroje energie priaznivé pre životné prostredie.

PODIEL NA POĽNOHOSPODÁRSKEJ VÝROBE EÚ (% – 2005)

2.

Úloha poľnohospodára

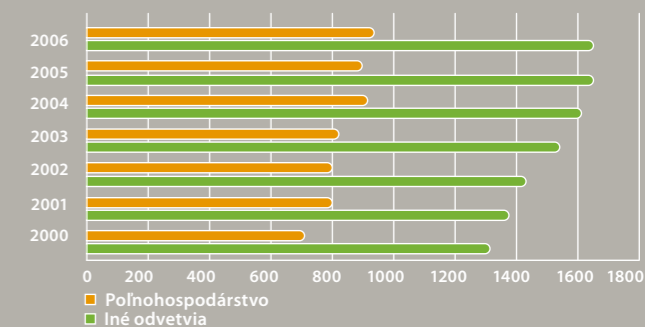
Poľnohospodárstvo zahŕňa oveľa viac ako produkciu plodín a zvierat na účely spotreby potravín. Zložitosť ich profesie vyžaduje od poľnohospodárov, aby plnili mnohé úlohy. Pre väčšinu poľnohospodárov je to tiež spôsob života.

Prvotným zamestnaním poľnohospodára je výroba potravín. Využívajú sa na to starobylé tradície, ktoré sa spojili s modernou vedou a technikou s cieľom ponúknuť vynikajúce potraviny za prijateľné ceny. Predpokladá to využitie kombinácie tradičných zručností spojených s technickým know-how a obchodným talentom. Poľnohospodári čoraz viac využívajú informačnú technológiu na pomoc vo výrobnom a obchodnom úsilí. Tieto atribúty musia poľnohospodári čoraz viac dopĺňať krajinotvorbu a odbornými znalosťami z oblasti životného prostredia. V posledných rokoch sa od nich vyžaduje, aby do repertoára, ktorý už obsahuje starostlivosť o zdravie a blaho zvierat, zahrnuli aj bezpečnosť potravín. Je otázne, či si akékoľvek iné zamestnanie vyžaduje takú širokú škálu zručností.

Väčšinu poľnohospodárskych podnikov predstavujú malé podniky, často rodinného typu. Sú významnými miestnymi zamestnávateľmi v mnohých vidieckych oblastiach a dôležitými účastníkmi života na vidieku.

Poľnohospodári nepracujú sami. Sú prvým článkom potravinového reťazca, niekedy spracovávajú svoje produkty v poľnohospodárskom podniku, ale oveľa častejšie ich predávajú iným, ktorí ich premieňajú na potravinárske výrobky, ktoré nakoniec spotrebiteľia nájdu v obchodoch.

VÝVOJ PRIEMERNEJ HRUBEJ MESAČNEJ MZDY V HOSPODÁRSTVE A HRUBÉHO MESAČNÉHO PRÍJMU V POĽNOHOSPODÁRSTVE

3.

História úspešnej zmeny

SPP vždy mala a naďalej aj má jednoznačné dôvody na existenciu. Sústavne sa vyvíjala a odrážala meniace sa potreby poľnohospodárstva a spoločnosti ako celok.

PŮVODNÁ SPP

Korene SPP siahajú do západnej Európy päťdesiatych rokov, keď vojnové roky spôsobili spoločnostiam ujmu. Poľnohospodárstvo bolo ochromené a nebolo možné zaručiť dodávky potravín. V počiatkovej SPP sa kládol dôraz na podporu lepšej produktivity poľnohospodárstva, aby mali spotrebiteľia stabilné dodávky dostupných potravín a na zabezpečenie toho, aby mala EÚ životaschopný sektor poľnohospodárstva. SPP ponúkala dotácie

a systémy, ktoré zaručovali poľnohospodárom vysoké ceny a poskytovala im tak stimuly, aby vyrábali viac. Poskytovala sa finančná pomoc na reštrukturalizáciu poľnohospodárstva, napríklad podporovaním investícií do poľnohospodárskych podnikov v prospech rastu poľnohospodárskych podnikov a riadenia technologických zručností, aby sa včas prispôsobili hospodárskym a spoločenským podmienkam v tomto období. Zaviedli sa určité opatrenia vo forme pomoci na predčasný odchod do dôchodku, na odborné vzdelávanie a pomoc v prospech znevýhodnených oblastí.

Od osemdesiatych rokov bola SPP veľmi úspešná v plnení svojho cieľa – dosiahnuť sebestačnosť EÚ. EÚ však odrazu musela zápasit s takmer trvalými prebytkami najdôležitejších poľnohospodárskych komodít, z ktorých sa niektoré vyvážali (pomocou dotácií), iné sa museli uskladňovať alebo likvidovať v rámci EÚ. Tieto opatrenia vyžadovali vysoké rozpočtové náklady, narúšali niektoré svetové trhy, nie vždy slúžili najlepším záujmom poľnohospodárov, a to do tej miery, že sa rýchlo stali neoblíbenými u spotrebiteľov a daňových poplatníkov. Spoločnosť sa súčasne čoraz väčšmi zaujímala o udržateľnosť poľnohospodárstva z hľadiska životného prostredia, pričom významným míľnikom bol Samit Zeme, ktorý sa konal v Riu (1992) začiatkom deväťdesiatych rokov.

SPP sa musela zmeniť...a aj sa zmenila!

SPP DNES

Mnohé významné zmeny SPP sa už urobili v osemdesiatych rokoch, ale predovšetkým začiatkom deväťdesiatych rokov. Výrobné limity pomohli obmedziť prebytky (kvóty mlieka v roku 1983). Nový dôraz sa potom kládol na poľnohospodárstvo priaznivejšie k životnému prostrediu. Poľnohospodári sa museli väčšmi zaujímať o trh a aj keď dostávali priamu pomoc, museli reagovať na meniace sa priority verejnosti (MacSharryho reforma z roku 1992).

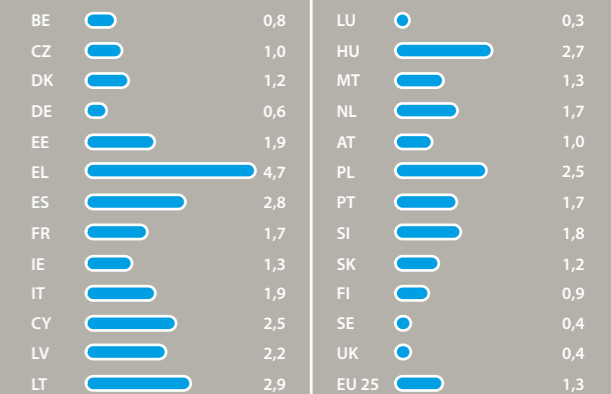
Tento posun dôrazu, ktorý sa uskutočnil v roku 1999 v rámci Agendy 2000, presadzuje konkurencieschopnosť európskeho poľnohospodárstva, zahŕňal aj dôležitý nový prvok – politiku rozvoja vidieka podporujúcu mnohé vidiecke iniciatívy a zároveň pomáhajúcu poľnohospodárom, aby reštrukturalizovali svoje poľnohospodárske podniky, diverzifikovali a zdokonaľovali odbyt svojich výrobkov. Stanovila sa horná hranica rozpočtu s cieľom zabezpečiť daňových poplatníkov, že náklady na SPP sa nevymknú spod kontroly. Nakoniec sa v roku 2003 dohodla ďalšia zásadná reforma.

Poľnohospodári už nedostávajú platby len za to, aby vyrábali potraviny. SPP sa dnes riadi dopytom. V plnom rozsahu zohľadňuje záujmy spotrebiteľov a daňových poplatníkov, pričom EÚ poskytuje poľnohospodárom slobodu vyrábať to, čo trh potrebuje. Čím viac poľnohospodári v minulosti vyrobili, tým viac dostávali dotácií. Odteraz sa prevažná väčšina pomoci poľnohospodárom vypláca nezávisle od toho, koľko vyrobia. Podľa nového systému poľnohospodári stále dostávajú priame platby, aby si udržali stabilitu príjmu, ale väzba na výrobu sa prerušila. Okrem toho, poľnohospodári musia dodržiavať normy z oblasti životného

prostredia, bezpečnosti potravín, ochrany rastlín a blaha zvierat. Poľnohospodári, ktorí uvedené normy nedodržiavajú, budú čeliť zníženiam ich priamych platieb (podmienka známa ako „križové plnenie“). Prerušenie väzby medzi dotáciami a výrobou (zvyčajne označované ako „oddelenie platieb od produkcie“) umožní poľnohospodárom EÚ, aby sa väčšmi orientovali na trh. Budú môcť slobodne vyrábať to, čo im prináša najväčší zisk, zatiaľ čo budú ešte stále využívať potrebnú stabilitu príjmu.

Tento súbor reforiem teraz načrtnol jasnejšiu budúcnosť SPP, pretože zreteľnejšie ukázal svoju hodnotu celej spoločnosti.

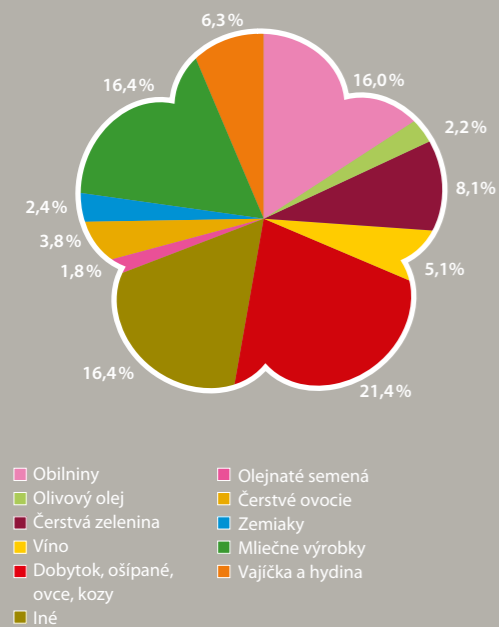
PODIEL POĽNOHOSPODÁRSTVA NA HRUBOM DOMÁCOM PRODUKTE (HDP) V % - 2005

4.

Úspechy, ktorými sa možno pochváliť

HLAVNÉ POĽNOHOSPODÁRSKE VÝROBKY EÚ
(% hodnoty produkcie – 2005)

Zlepšenie efektívnosti poľnohospodárskych podnikov a stimuly, ktoré poskytovala SPP, viedli od šesťdesiatych rokov k veľkému nárastu výroby potravín. Dosiahli sa výrazné pokroky vo výrobe a v úrovni sebestačnosti. Zároveň sa zvyšovali príjmy poľnohospodárskych podnikov, k čomu v mnohých prípadoch prispel rast veľkosti poľnohospodárskych podnikov, pretože niektorí poľnohospodári opustili odvetvie a poľnohospodárske podniky sa zlučovali.

VYRÁBAME TAKMER VŠETKO

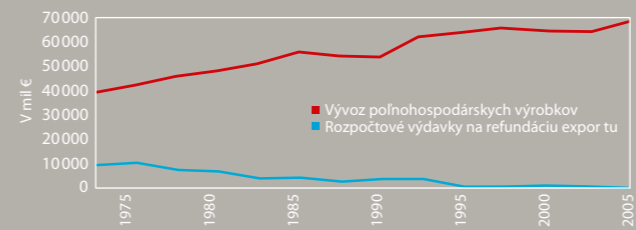
Európa môže vyrábať takmer všetky poľnohospodárske výrobky. V prípade niekoľkých výrobkov sa Európa považuje za svetového lídra, napríklad pokiaľ ide o olivový olej, mäso, vína, whisky a iné alkoholické nápoje. EÚ je však tiež dôležitým dovozcom mnohých výrobkov rôzneho druhu.

Tieto prirodzené výhody viedli spolu s výhodami SPP k rýchlemu zvyšovaniu produktivity, vyššej výrobe, potravinovej bezpečnosti v prípade väčšiny výrobkov a nakoniec k prebytku mnohých poľnohospodárskych tovarov.

Prebytky sa sťahovali z trhu prostredníctvom dotácií na skladovanie výrobkov (systém verejných intervencií) alebo prostredníctvom vývozu dotovaných výrobkov, aby sa predišlo kolapsu výstupných cien.

V priebehu osemdesiatych a deväťdesiatych rokov EÚ zaviedla politické opatrenia s cieľom pokúsiť sa obmedziť výrobu prebytkových výrobkov. Použili sa rôzne opatrenia: pevne stanovené kvóty na výrobu mlieka s pokutami za prekročenie; obmedzenia, pokiaľ ide o plochy na pestovanie plodín/počty zvierat, na ktoré by si poľnohospodár mohol nárokovať dotácie; najprv dobrovoľné, potom povinné úhorovanie, ktoré zaväzovalo poľnohospodárov, aby ponechali určité percento pôdy neobrobenej. Tieto politiky postupne dosahovali úspech a prebytky sa znížili. Reformy SPP zavádzané v deväťdesiatych rokoch, ktoré slúžili na zmiernenie rozdielu medzi cenami EÚ a

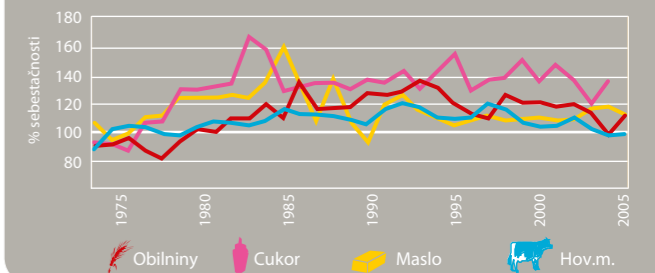
POMOC PRE VÝVOZ KLESÁ ALE HODNOTA VÝVOZU RASTIE

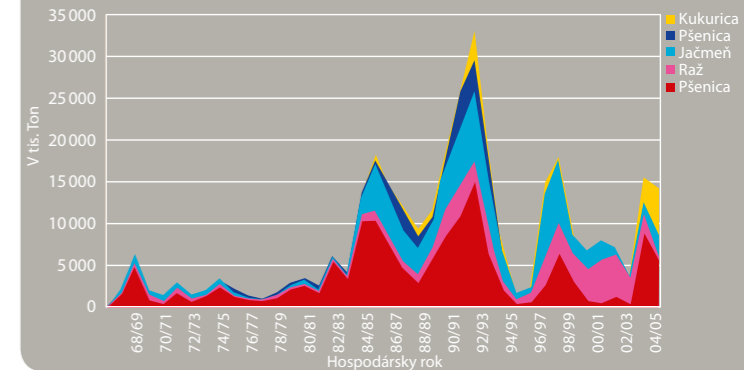
svetovými cenami, ako aj prínos dohody so Svetovou obchodnou organizáciou (WTO) o poľnohospodárstve z roku 1995 obmedzili využívanie vývozných dotácií (to znamená, odškodňovanie vývozcov za vyvážanie výrobkov za ceny na svetovom trhu, ktoré boli nižšie ako ceny EÚ).

V dôsledku týchto politických iniciatív EÚ dokázala obmedziť využívanie vývozných dotácií a zároveň v určitých prípadoch poľnohospodársky vývoz zachovať a dokonca zvýšiť. EÚ však zostáva čistým dovozcom poľnohospodárskych výrobkov, predovšetkým z menej rozvinutých krajín.

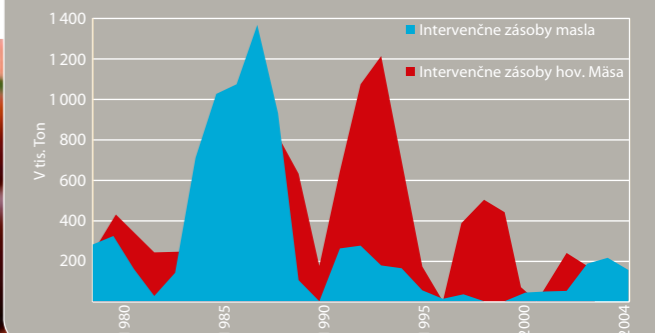
VÝVOJ SEBESTAČNOSTI V OBLASTI OBIĽNÍN, CUKRU, MASLA A HOVÄDZIEHO MÄSA V EÚ

„HORY POTRAVÍN“ UŽ NEEEXISTUJÚ
Vývoj verejného skladovania obilnín (intervencie zásoby)

Vývoj verejného skladovania hovädzieho mäsa a masla (intervencie zásoby)

5.

Kvalita je kľúčom k úspechu

Európa je známa rozmanitosťou svojho poľnohospodárstva a svojich poľnohospodárskych výrobkov, ktoré pochádzajú z jej prírodného prostredia, a metód hospodárenia, ktoré sa stáročia vyvíjali. Európske potraviny a nápoje spolu so skvelým kuchárskym umením hrajú dôležitú úlohu v kultúrnej identite európskych národov a regiónov. Vysoká kvalita je rozhodujúcou výhodou poľnohospodárstva EÚ.

AKO EÚ PODPORUJE VÝROBU POTRAVÍN NAJLEPŠEJ KVALITY?

Európa má mnoho rôznych oblastí. Podmienky poľnohospodárskej výroby sa líšia. Rôzne regióny majú osobitné výrobné metódy a kulinárske tradície. Európski a globálni spotrebitelia vykazujú zvýšený záujem o vlastnosti týchto potravín. EÚ zohráva dôležitú úlohu v zlepšovaní týchto znakov vysokej kvality.

EÚ zabezpečuje kvalitu potravín mnohými spôsobmi, napríklad opatreniami na zvýšenie bezpečnosti a hygieny potravín, jasnými pravidlami označovania, predpismi z oblasti zdravia zvierat a rastlín a blaha zvierat, kontrolami rezíduí pesticídov a prídavných látok do potravín, ako aj informáciami o nutričnom zložení. Prístup EÚ zahŕňa prísne systémy monitorovania a kontroly, pričom zabezpečuje účinné fungovanie európskeho jednotného trhu.

NEPRETRŽITÉ HĽADANIE ZLEPŠENIA

Snahy o zlepšenie kvality potravín boli vždy súčasťou SPP a datujú sa od vývoja označovania kvality vín v osemdesiatych rokoch a pokračujú v sektoroch olivového oleja, ovocia a zeleniny.

Teraz sa dostali viac do centra poľnohospodárskej politiky. Vo všetkých oblastiach SPP sa vynakladá úsilie na zlepšenie kvality potravín.

Príkladmi takých opatrení sú:

- Systémy na identifikáciu a pravidlá označovania hovädzieho dobytku určené na to, aby umožnili úplnú vysledovateľnosť mäsa z maloobchodnej predajne späť na poľnohospodársky podnik pôvodu;
- Finančné stimuly, ktoré poľnohospodári majú v rámci politiky rozvoja vidieka na zlepšenie kvality výrobkov;
- Osobitná podpora určená na prechod na organické poľnohospodárstvo.

OSOBITNÉ VÝROBKÝ MAJÚ OSOBITNÉ VLASTNOSTI

Výnimočný charakter a kvalita niektorých výrobkov má pôvod v mieste ich výroby a v spôsoboch ich prípravy. Spotrebitelia a potravinárske odvetvie sa čoraz väčšmi zaujímajú o zemepisný pôvod potravín a iné vlastnosti. EÚ to uznáva a vytvorila tri „značky kvality“.

Výrobok označený značkou CHOP (chránené označenie pôvodu) musí mať osvedčené vlastnosti, ktoré môžu vyplývať výhradne z pôdy a schopností výrobcov v regióne výroby, s ktorým je spojený.

Výrobok označený značkou CHZO (chránené zemepisné označenie) má osobitné vlastnosti alebo dobré meno, ktoré ho spája s danou oblasťou, a aspoň jedna etapa výrobného procesu sa vykonáva v tejto oblasti.

Ako zaručená tradičná špecialita (ZTŠ) sa označujú výrobky s typickými vlastnosťami, ktoré obsahujú tradičné prísady alebo sa vyrábajú tradičnými spôsobmi.

Výhody ochrany týchto označení kvality spočívajú v tom, že:

- Poskytujú spotrebiteľom záruky, pokiaľ ide o pôvod a spôsoby výroby;
- Prinášajú účinné marketingové informácie o výrobkoch s vysokou pridanou hodnotou;
- Podporujú vidiecke podniky, ktoré vyrábajú kvalitné výrobky, prostredníctvom ochrany značky pred podvodným napodobňovaním.

Do jari roku 2007 zaregistrovala EÚ takmer 750 chránených zemepisných označení, chránených označení pôvodu a zaručených tradičných špecialít. Okrem toho sa na trhu EÚ nachádza 2 000 chránených zemepisných označení vín a alkoholických nápojov, ktoré majú pôvod v EÚ a v tretích krajinách.

ORGANICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

Organické poľnohospodárstvo je spôsob výroby, ktorý zachováva štruktúru a úrodnosť pôdy, presadzuje vysoký štandard blaha zvierat a vyhyba sa používaniu výrobkov povolených v tradičnom poľnohospodárstve, ako sú napríklad syntetické pesticídy, herbicídy, priemyselné hnojivá, stimulatory rastu, antibiotiká alebo geneticky modifikované organizmy. Poľnohospodári používajú

postupy, ktoré podporujú udržateľnosť ekosystémov a znižujú znečistenie. V spracovaní organicky vyrobených potravín sa môže používať iba veľmi obmedzený počet prídavných látok do potravín a prostriedkov na spracovanie.

Pravidlá EÚ zaručujú pravosť výrobkov organického poľnohospodárstva bez ohľadu na to, kde sú vyrobené, a zabezpečujú presné označovanie organických výrobkov. Používanie slova „organický“ a jeho ekvivalentov v súvislosti s potravinami v iných jazykoch je zo zákona vyhradené výlučne na výrobky organického poľnohospodárstva. Spotrebiteľom to poskytuje záruky kvality a spoľahlivosti organických výrobkov, ktoré si kupujú.

Organické poľnohospodárstvo EÚ je jedným z najdynamickejších sektorov, pričom podľa odhadu z roku 2004 predstavovalo 5,8 mil. hektárov (3,5 % celkovej poľnohospodárskej plochy) na 150 000 farmách.

Označenie **produkt organického poľnohospodárstva** EÚ môžu organickí poľnohospodári a výrobcovia potravín používať dobrovoľne. Znamená, že:

- Najmenej 95 % zložiek výrobku bolo vyrobených organickým spôsobom;
- Výrobok je v súlade s pravidlami programu úradnej kontroly;
- Na výrobku je uvedené meno výrobcu, zhotoviteľa alebo obchodníka a názov alebo kód kontrolného orgánu.

6.

Starostlivosť o krajinu

Vidiecke oblasti pokrývajú 90 % územia EÚ, z ktorého je viac ako polovica obrábaná. Táto skutočnosť samotná vyzdvihuje význam poľnohospodárstva pre prírodné prostredie EÚ. Poľnohospodárstvo a príroda sa navzájom hlboko ovplyvňujú. Poľnohospodárstvo v priebehu storočí prispievalo k vzniku a zachovaniu pestrosti cenných poloprárodných biotopov. Dnes tieto biotopy tvoria mnohé krajiny v celej EÚ a sú domovom mnohých voľne žijúcich zvierat.

AGROENVIRONMENTÁLNE OPATRENIA

EÚ podporovala agroenvironmentálne programy od ich zavedenia prostredníctvom reforiem SPP v roku 1992. Nabádajú poľnohospodárov k tomu, aby poskytovali environmentálne služby, ktoré presahujú dodržiavanie dobrej poľnohospodárskej praxe a základné právne normy splynuli do jednej konkrétnej osi alebo politiky rozvoja vidieka na obdobie 2007 – 2013. Pomoc sa môže vyplácať poľnohospodárom, ktorí dobrovoľne podpíšu agroenvironmentálne záväzky na obdobie najmenej piatich rokov. Pre určité druhy záväzkov možno stanoviť dlhšie obdobia, v závislosti od ich účinkov na životné prostredie. Povinnosťou členských štátov je, aby poskytovali poľnohospodárom také agroenvironmentálne programy. Je to dôkazom politickej priority, aká sa pripisuje týmto programom.

ČISTEJŠIE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

EÚ sa pokúša pomôcť životnému prostrediu prostredníctvom:

- Poskytovania finančnej pomoci poľnohospodárom, ktorí súhlasia s tým, že prispôbia svoje poľnohospodárske postupy, najmä ak znížia množstvo nitrátov, ktoré používajú alebo počet zvierat na hektár pôdy, ponechajú hranice poľí neobrobené, vybudujú rybníky alebo iné zariadenia, alebo budú pestovať stromy a živé ploty a prekročia tak rámec zaužívaných správnych poľnohospodárskych metód;
- Pomoci určenej na náklady spojené s ochranou prírody;
- Trvania na tom, že poľnohospodári musia dodržiavať zákony z oblasti životného prostredia (zákony, ktoré sa týkajú bezpečnosti potravín a zdravia verejnosti, zvierat a rastlín) a patrične sa starať o svoju pôdu, ak sa chcú stať oprávnenými prijímateľmi priamej pomoci.

GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANIZMY A POĽNOHOSPODÁRSTVO EÚ

Právne predpisy EÚ o geneticky modifikovaných organizmoch (ďalej len „GMO“) sa zaviedli začiatkom deväťdesiatych rokov a odvtedy sa rozšírili a zdokonalili. EÚ zaviedla osobitné právne predpisy určené na ochranu zdravia svojich občanov a životného prostredia (zároveň tiež vytvorila jednotný trh pre biotechnológie). Skôr, ako možno akýkoľvek GMO alebo produkt, ktorý pozostáva z GMO alebo ho obsahuje (napríklad kukurica, repka olejka alebo mikroorganizmy), uvoľniť do životného prostredia alebo umiestniť na trh, uskutoční sa schvaľovací proces založený na hodnotení rizík od prípadu k prípadu na zdravie ľudí a životné prostredie.

7.

Zachovanie dôvery spotrebiteľov v bezpečnosť potravín

K vývoju SPP došlo nielen dôsledkom zmeien v poľnohospodárstve, ale tiež ako reakcia na požiadavky spoločnosti ako celku. Zahŕňajú narastajúce obavy v súvislosti s hygienou a bezpečnosťou potravín a blahom zvierat. Práve v tejto oblasti sa SPP a iné politiky EÚ, ako napríklad ochrana spotrebiteľa, od deväťdesiatych rokov značne posilnili.

BEZPEČNOSŤ POTRAVÍN

Európski spotrebiteľia chcú potraviny, ktoré sú bezpečné a zdravé. V záujme EÚ je zabezpečiť, aby potraviny, ktoré konzumujeme, dosahovali rovnako vysoký štandard pre všetkých jej občanov. Veľká previerka sa uskutočnila ako reakcia na paniku spojenú s bezpečnosťou potravín, napríklad v súvislosti s BSE alebo krmivami kontaminovanými dioxínmi. Cieľom bolo zabezpečiť, aby právne predpisy EÚ týkajúce sa bezpečnosti potravín boli čo najkomplexnejšie a aby spotrebiteľia mali čo najviac informácií o potenciálnych rizikách a o tom, čo sa robí na ich minimalizovanie.

Bezpečnosť potravín sa začína v poľnohospodárskom podniku. Pravidlá EÚ sa uplatňujú od „poľnohospodárskeho podniku na tanier“, bez ohľadu na to, či boli potraviny vyrobené v EÚ, alebo dovezené z iných krajín sveta.

Stratégia bezpečnosti potravín EÚ má štyri dôležité prvky:

- Pravidlá bezpečnosti potravín a krmív pre zvieratá;
- Nezávislé a verejne dostupné vedecké informácie;
- Opatrenia na presadzovanie pravidiel a kontroly procesov;
- Uznávanie práva spotrebiteľa vyberať si na základe úplných informácií o tom, odkiaľ potraviny pochádzajú a čo obsahujú.

ZDRAVOTNÝ STAV A BLAHO ZVIERAT

Ak majú byť potraviny bezpečné, zvieratá, z ktorých pochádzajú, musia byť zdravé. Prioritou EÚ je potreba udržiavať dobrý zdravotný stav zvierat prostredníctvom správnej veterinárnej praxe a zabrániť vypuknutiu nákazlivých chorôb zvierat ako je slintačka a krívačka, mor ošípaných alebo vtáčia chrípka. Ak nákaza vypukne, dôkladne sa monitoruje a prijímajú sa opatrenia na zabránenie jej šíreniu. Všetky zvieratá a výrobky zo zvierat musia pred dovozom do EÚ alebo predtým, než sa s nimi začne obchodovať v EÚ, spĺňať prísne zdravotné požiadavky. Základom právnych predpisov EÚ ohľadom blaha zvierat je zásada, že zvieratá by sa nemali vystavovať zbytočnej bolesti alebo utrpeniu. Odráža sa to v jednoznačných pravidlách, pokiaľ ide o podmienky, v ktorých sa môžu chovať sliepky, ošípané a telatá, ako aj podmienky, za ktorých sa chované zvieratá môžu prepravovať a usmrcovať. Tieto pravidlá sa pravidelne aktualizujú na základe najnovších vedeckých údajov a patria medzi najprísnejšie na svete.

Výskum dokazuje, že zvieratá sú zdravšie a dávajú lepšie potraviny, ak sa s nimi dobre zaobchádza.

PRÍSPEVOK SPP

Zaistenie bezpečnosti potravín a vysokých štandardov zdravia a blaha zvierat nie je len záležitosťou predpisov. SPP ponúka poľnohospodárom stimuly, aby zlepšili svoju výkonnosť v týchto oblastiach. I keď dodržiavanie noriem v tejto súvislosti prostredníctvom uplatňovania krízového plnenia prospieva spoločnosti ako celku, môže to poľnohospodárov zaťažiť značnými nákladmi, preto je k dispozícii finančná podpora, ktorá pomôže poľnohospodárom robiť v týchto oblastiach v rámci rozvoja vidieka zlepšenia.

8.

Pomoc pre vidiecke spoločenstvá

Vzhľadom na to, že skoro 60 % obyvateľstva 27 členských štátov EÚ žije vo vidieckych oblastiach, ktoré pokrývajú 90 % územia, je rozvoj vidieka životne dôležitou oblasťou politiky. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú hlavnými spôsobmi využitia pôdy vo vidieckych oblastiach a zohrávajú významnú úlohu v jadre vidieckych spoločenstiev ako základ silnej spoločenskej štruktúry a ekonomickej životaschopnosti i obhospodarovania prírodných zdrojov a krajiny.

Početné prieskumy verejnej mienky v 27 členských štátoch jasne dokazujú životaschopnosť a udržateľnosť otázok ohľadom životného prostredia pre európskych občanov.

OSOBITNÝ FOND PRE ROZVOJ VIDIEKA

Európske strategické smernice pre rozvoj vidieka boli stanovené vo februári 2006. Ekonomika vidieka sa posilnila s cieľom pomôcť vidieckym oblastiam, aby mohli reagovať na hospodárske, spoločenské a environmentálne problémy 21. storočia. Nový právny rámec a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka zdôrazňuje nevyhnutnosť podnecovania rastu a tvorby pracovných miest v týchto oblastiach, aby sa zlepšil udržateľný rozvoj v súlade s lisabonskou stratégiou a zasadáním Európskej

rady v Gothenburgu. Politika rozvoja vidieka na obdobie 2007 – 2013 bude založená na 3 témach v súlade s tromi osami definovanými v novom nariadení, ktoré sa týkajú rozvoja vidieka: zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva; zlepšenie životného prostredia a podpore krajiny tvorby a zlepšenie kvality života a diverzifikácia ekonomiky vo vidieckych oblastiach. Štvrtá os „Leader“, ktorá sa inšpiruje skúsenosťami iniciatívy Spoločenstva „Leader“, sa zameriava na implementáciu miestnych stratégií pre rozvoj vidieka prostredníctvom miestnych verejno-súkromných partnerstiev. Znížením priamych platieb poľnohospodárskym podnikom a prenesením týchto finančných prostriedkov do opatrení na rozvoj vidieka (postup známy ako modulácia), bude k dispozícii viac zdrojov na rozvoj vidieka. Od členských štátov sa preto vyžaduje, aby uplatňovali moduláciu, ktorá znamená zníženie (o 5 % od roku 2007) všetkých priamych platieb, ktoré presahujú 5 000 EUR za rok.

ROZVOJ VIDIEKA

Poľnohospodárom a iným príjemcom vo vidieckych oblastiach sa poskytuje pomoc na také činnosti ako:

- Odborná príprava v nových poľnohospodárskych postupoch a vidieckych remeslách;
- Pomoc mladým poľnohospodárom pri zakladaní poľnohospodárskych podnikov;
- Pomoc starším poľnohospodárom pri odchode do dôchodku;
- Modernizácia poľnohospodárskych budov a strojov;
- Pomoc poľnohospodárom pri splňaní náročných noriem EÚ, napríklad z oblasti životného prostredia, blaha zvierat a zdravia verejnosti;
- Pomoc pri zakladaní zariadení na spracovanie potravín v poľnohospodárskom podniku, aby poľnohospodári mohli získať väčší príjem z poľnohospodárskych produktov tým, že im pridajú hodnotu;
- Zvýšenie kvality výrobkov a predaja kvalitných výrobkov;
- zakladanie skupín výrobcov v nových členských štátoch;
- Podpora poľnohospodárstva v horských oblastiach a iných znevýhodnených oblastiach;
- Obnova dedín a vidieckych zariadení;
- Podpora cestovného ruchu;
- Ochrana a zachovanie vidieckeho dedičstva;
- Agroenvironmentálne opatrenia na zlepšenie životného prostredia;
- Rozvojové stratégie zavedené miestnymi akčnými skupinami.

9.

Nové členské štáty, nové výzvy

Rozšírenie EÚ o 10 nových členských štátov (Cyprus, Česká republika, Estónsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Poľsko, Slovensko a Slovinsko) od 1. mája 2004 a o Bulharsko a Rumunsko od 1. januára 2007 bolo historickým míľnikom v pretváraní Európy po stáročiach ničivého rozdeľovania. Európa ako celok získa zo zaistenej politickej stability a bezpečnosti, ako aj z rozšírenia vnútorného trhu EÚ z 380 na takmer 500 miliónov ľudí.

Početne je vplyv rozšírenia na poľnohospodárstvo EÚ dramatický. K súčasnému poľnohospodárskemu obyvateľstvu EÚ, ktoré tvorí 6 miliónov ľudí v bývalých 15 členských štátoch, sa pripojilo ďalších 7 miliónov poľnohospodárov. Dvanásť nových členských štátov pričlenilo približne 55 miliónov hektárov poľnohospodárskej pôdy k 130 miliónom hektárom v starých členských štátoch EÚ-15, čo je zvýšenie o 40 %, aj keď sa produkcia v EÚ-27 rozšíri len o približne 10 až 20 % v prípade väčšiny výrobkov. Potvrzuje to, že veľký výrobný potenciál poľnohospodárstva v nových členských štátoch je ešte ďaleko od toho, aby sa využíval v plnom rozsahu.

Poľnohospodári v nových členských štátoch majú prístup k jednotnému trhu v EÚ a využívajú jeho relatívne stabilné ceny a najviac priame platby (zavádzané postupne s cieľom dosiahnuť plnú úroveň EÚ) a opatrenia na rozvoj vidieka.

Napriek pokroku v modernizácii a reštrukturalizácii poľnohospodárskeho sektora, ktorý nastal v nových členských štátoch v posledných rokoch, jednou z najdôležitejších výziev bola výzva zlepšiť prosperitu poľnohospodárstva a vidieckych spoločenstiev ako celku. Zverejnené rozdiely v prosperite medzi EÚ-15 a novými členskými štátmi – 45 % úrovne EÚ-15 v roku 2001 (HDP na osobu prepočítaný podľa parity kúpnej sily) sú dokonca výraznejšie vo vidieckych oblastiach, vzhľadom na kombináciu nižšieho príjmu a vyšších úrovní nezamestnanosti v týchto oblastiach v porovnaní s mestskými regiónmi (tieto nerovnosti sú väčšie v nových členských štátoch ako v EÚ-15).

Toto je výzva, ktorou sa už EÚ začala zaoberať, a to tvorbou nových opatrení zameraných na rozvoj vidieka, ktoré sú určené na riešenie špecifickej situácie nových členských štátov.

Dôležité je zdôrazniť, že povinnosti členstva v EÚ sa okamžite vzťahovali na poľnohospodárov v nových členských štátoch. Kľúčovým príkladom je bezpečnosť potravín, ktorá je takou dôležitou otázkou pre spotrebiteľov EÚ, že by sa nemohlo uvažovať o žiadnom poklese štandardov na úrovni Spoločenstva.

10.

EÚ – významný svetový obchodník s poľnohospodárskym tovarom

EÚ má rozsiahle styky a obchodné vzťahy s tretími krajinami a obchodnými blokmi. EÚ je dôležitým účastníkom v celosvetovom poľnohospodárskom obchode ako najväčší dovozca a druhý najväčší vývozca potravín. EÚ hrá vedúcu úlohu v uzatváraní celosvetových obchodných dohôd v Svetovej obchodnej organizácii (WTO). Taktiež uzatvorila a práve rokuje o bilaterálnych obchodných dohodách s jednotlivými tretími krajinami, dohodách o voľnom obchode so svojimi najbližšími susedmi, prerokúva osobitné dojednania s rozvojovými krajinami, udelenie preferenčného prístupu na trh EÚ a širšie vzťahy s regionálnymi zoskupeniami, ako sú juhoamerické krajiny v skupine Mercosur. EÚ je jedinou veľkou obchodnou skupinou spomedzi bohatších krajín, ktorá nielenže povoľuje preferenčný prístup na svoje trhy pre dovozy z rozvojových krajín, ale v praxi skutočne dováža značné množstvá z týchto krajín.

DODRŽIAVANIE PRAVIDIEL MULTILATERÁLNEHO OBCHODU

Pre EÚ je jasné, že narastajúci obchod medzi všetkými krajinami, či už vyspelými alebo menej vyspelými, sa musí uskutočňovať podľa pravidiel multilaterálneho obchodu v prospech všetkých krajín, a to najmä rozvojových krajín. Z toho dôvodu je EÚ silným zástancom WTO a vždy hrala aktívnu úlohu v diskusiách a rokovaniach WTO o obchode v poľnohospodárstve. EÚ sa zaviazala dodržiavať „Rozvojovú agendu z Dohy“ (DDA), ktorej rokovania sa zameriavajú na ďalšiu liberalizáciu obchodu pri súčasnom posilňovaní rozvoja. Pokiaľ ide o poľnohospodárstvo, dohoda z augusta 2004 vydláždila cestu ďalším rokovaniam, ktoré by mohli dospieť k značne väčšej liberalizácii poľnohospodárskeho obchodu ako predošlé obchodné rokovania („Uruguajské kolo“). Táto dohoda blokuje reformu SPP EÚ. Priniesla by podstatné obmedzenie podpory poľnohospodárstva, ktorá deformuje obchod, vylúčenie vývozných konkurenčných praktík, ktoré deformujú obchod a prispela by k významnému otvoreniu poľnohospodárskych trhov, pričom by umožnila osobitné zaobchádzanie s citlivými výrobkami. Všetky rozvojové krajiny budú čerpať výhody osobitného zaobchádzania, ktoré im umožní pomalejšiu liberalizáciu v priebehu dlhšieho obdobia.

DRUHÝ NAJVÄČŠÍ SVETOVÝ VÝVOZCA – A NAJVÄČŠÍ DOVOZCA

Európske poľnohospodárstvo je dôležitým účastníkom na svetových poľnohospodárskych trhoch. Schopnosť poľnohospodárstva EÚ vyrábať veľké množstvá poľnohospodárskych výrobkov a rôznorodosť a kvalita týchto výrobkov znamená, že EÚ sa stala dôležitým vývozcom mnohých potravín (druhý najväčší celosvetový vývozca, ktorého poľnohospodárske vývozy dosahovali 72 553 miliárd EUR v roku 2006).

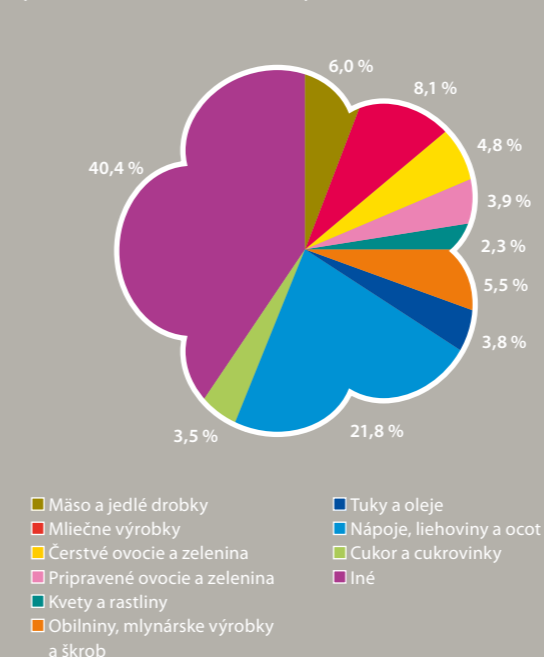
Ale nie je to úplne jednosmerný obchod. EÚ je tiež najväčším dovozcom poľnohospodárskych výrobkov vo svete. Dovozy poľnohospodárskych výrobkov do EÚ dosahovali v roku 2006 hodnotu 67 876 miliárd EUR.

Čistá exportná pozícia EÚ v každom jednom sektore klesla od roku 1990.

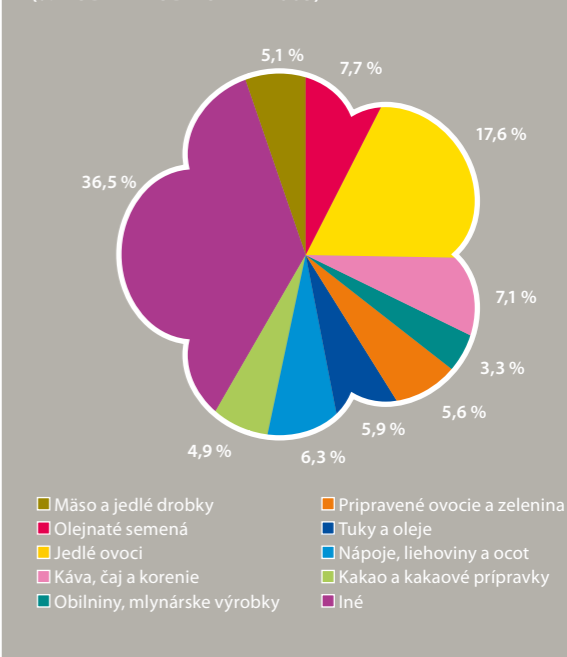
OBCHOD S ROZVOJOVÝMI KRAJINAMI

Výsledky EÚ, pokiaľ ide o dovoz poľnohospodárskych výrobkov z rozvojových a menej rozvinutých krajín, sú už pôsobivé a lepšie, ako dosahujú USA, Japonsko, Kanada, Austrália a Nový Zéland spolu.

HLAVNÝ POĽNOHOSPODÁRSKY VÝVOZ Z EÚ (% PODIEL HODNOTY – 2005)

HLAVNÝ POĽNOHOSPODÁRSKY IMPORT EÚ (% PODIEL HODNOTY – 2005)

11.

Koľko stojí SPP

SPP existuje už viac ako 40 rokov ako jedna z najdôležitejších celoeurópskych politík. Nie je prekvapujúce, že rozpočet SPP predstavuje veľký podiel celkového rozpočtu a výdavkov EÚ, pretože nahrádza vnútroštátnu politiku a výdavky na poľnohospodárstvo. Táto situácia sa teraz zmenila, pretože výdavky na SPP sa obmedzili a boli vypracované ďalšie politiky na úrovni EÚ. Pretrváva však niekoľko mýtov o nákladoch na SPP, ktoré je potrebné rozptýliť.

NÁKLADY NA SPP SÚ ZDANLIVO VYSOKÉ

V prvých rokoch existencie EÚ predstavovala SPP významný podiel rozpočtových výdavkov, príležitostne aj viac ako dve tretiny. SPP stojí približne 55 miliárd EUR ročne. Predstavuje to 40 % celkového rozpočtu EÚ, menej ako 0,5 % HDP v EÚ. Nielenže sa znižuje podiel SPP na HDP EÚ, ale tento podiel klesá oveľa rýchlejšie ako verejné výdavky EÚ.

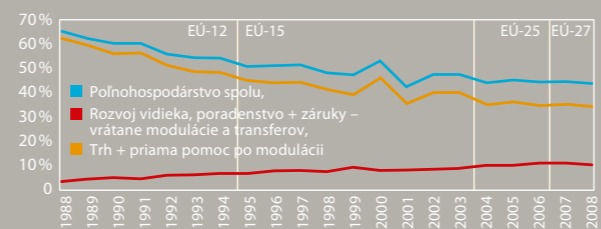
V POROVNANÍ S INÝMI VEREJNÝMI VÝDAVKAMI SÚ NÁKLADY PRIMERANÉ

Náklady spojené s SPP by sa mali hodnotiť v súvislostiach. Na rozdiel od iných sektorov, ako je vzdelanie, obrana, doprava, zdravotná starostlivosť alebo sociálne zabezpečenie, ktorých náklady znášajú vnútroštátne vlády, členské štáty sa dohodli, aby sa rozhodnutia o poľnohospodárskej politike EÚ prijímali na úrovni Spoločenstva a aby sa na tento účel vypracoval vhodný rozpočet. Každý občan prispieva v priemere približne 2 eurami za týždeň na financovanie SPP. Nie je to až taká vysoká cena za dodávky zdravých potravín a životaschopnú prírodu. Podiel rozpočtu, ktorý sa používa na podporu trhu (obilniny, cukor, hovädzie mäso a mlieko) a na dotácie vývozu, sa znížil, zatiaľ čo podiel určený na priamu pomoc výrobcov a na rozvoj vidieka sa zvýšil.

KONTROLA ROZPOČTU

SPP pôsobí v rámci súboru presne vymedzených ukazovateľov. Sú zavedené rozpočtové obmedzenia s cieľom kontrolovať výdavky v každom jednom roku a za obdobie niekoľkých rokov. Plánované limity pre trhové opatrenia a priamu pomoc SPP na obdobie 2007 – 2013 neumožňujú vlastne žiadne zvýšenie a v skutočnosti budú každý rok prísnejšie, pretože platby priamej pomoci, ktoré sa majú vyplácať v 12 nových členských štátoch, sa počas tohto obdobia postupne zvyšujú až na úrovne plnej pomoci, ktoré sa už uplatňujú v bývalých 15 členských štátoch. SPP sa zároveň reformovala (trikrát v priebehu 10 rokov), čiastočne s cieľom lepšieho usmernenia a kontroly výdavkov. Výdavky SPP boli zmrazené (v skutočnosti) do roku 2013. Výdavky sa budú prísne kontrolovať – v súčasnosti je zavedený nový mechanizmus kontroly finančnej disciplíny s cieľom zabezpečiť, aby sa neporušilo najvyššie povolené maximum výdavkov.

POĽNOHOSPODÁRSTVO V PERCENTÁCH Z CELKOVÉHO ROZPOČTU EÚ
Závazky

12.

SPP – presadzovanie udržateľného poľnohospodárstva v globálnom životnom prostredí

Úlohou EÚ v poľnohospodárstve bolo vždy pomáhať pri:

- Zabezpečovaní stálej dodávky cenovo dostupných a bezpečných potravín pre svoje obyvateľstvo;
- Poskytovaní primeranej životnej úrovne poľnohospodárom EÚ a zároveň umožniť sektoru poľnohospodárstva, aby sa modernizoval a rozvíjal;
- Umožňovaní toho, aby poľnohospodárstvo mohlo pokračovať vo všetkých regiónoch EÚ.

Ako sa SPP rozvíjala v súlade s požiadavkami občanov EÚ, čoraz väčšiu dôležitosť nadobúdali tieto faktory:

- Zlepšovanie kvality európskych potravín;
- Zaručenie bezpečnosti potravín;
- Starostlivosť o prosperitu vidieckej spoločnosti;
- Zabezpečenie ochrany životného prostredia pre budúce generácie;
- Zabezpečenie lepšej starostlivosti o zdravie a blaho zvierat;
- Toto všetko realizovať pri vynaložení čo najnižších nákladov z rozpočtu EÚ (ktorý financujú hlavne daňoví poplatníci, to znamená obyčajní občania).

Smerovanie súčasnej SPP odráža strategické ciele: poľnohospodárstvo, ktoré je schopné konkurovať na svetových trhoch, ktoré dodržiava veľmi prísne normy v oblasti životného prostredia, bezpečnosti potravín a blaha zvierat v rámci udržateľnej a dynamickej ekonomiky vidieka.

Súčasná SPP je politickou voľbou našej spoločnosti; naďalej podporovať poľnohospodárstvo EÚ a zároveň reagovať na očakávania občanov, daňových poplatníkov a spotrebiteľov s čo najmenšou deformáciou medzinárodného obchodu.

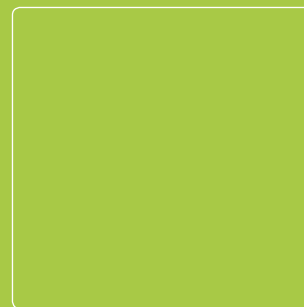
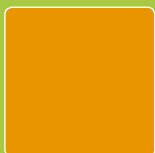
V priebehu nastávajúcich rokov sa SPP bude ďalej meniť, aby aj naďalej:

- Bola živou politikou, ktorá odráža potreby a očakávania európskej spoločnosti;
- Presadzovala udržateľné poľnohospodárstvo, ktoré ponúka bezpečné, kvalitné výrobky a zároveň chráni životné prostredie a blaho zvierat;
- Podporovala viacfunkčnú úlohu poľnohospodárov ako dodávateľov verejných statkov pre spoločnosť;
- Podporovala rast a tvorbu pracovných miest vo vidieckych oblastiach;
- Posilňovala konkurencieschopný a inovačný poľnohospodársky sektor, ktorý dokáže reagovať na výzvy svetového trhu;
- Riadila sa jednoduchými a transparentnými pravidlami.

Európska komisia
Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

http://ec.europa.eu/agriculture/index_sk.htm

Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť odpovede
na vaše otázky o Európskej únii

Nové bezplatné telefónne číslo (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

*Niektorí prevádzkovatelia mobilných sietí neumožňujú prístup k číslam začínajúcim 00800 alebo si za takéto hovory účtujú poplatky.

